

Cuprins

Cuvânt-înainte	7
Introducere. Evagrie Ponticul — un autor dificil	11

Partea întâi

„Evagrie înțeleptul”

Imaginea lui Evagrie în istorie

1. „Evagrie înțeleptul” sau „Evagrie intelectualul”? Priviri asupra imaginii lui Evagrie în istorie	19
2. „Înțelepciunea care vine din afară”. Evagrie și „înțelepții acestei lumi”	37
3. „Filozofând în vederea rugăciunii”. Mai mult decât un tribut adus culturii epocii	49

Partea a doua

„Absurda erezie a antropomorfiștilor”

Situarea în context a tratatului Despre rugăciune

4. Controversa antropomorfită. Schiță istorică	63
5. „Dumnezeu n-are corp”. Evagrie, Palladios, Cassian și Rufin, martori ai controversei antropomorfite . . .	75
6. „După chipul lui Dumnezeu”. Dimensiunea biblico-teologică a controversei antropomorfite . . .	113

Partea a treia

*„Vreau să-mi spui, părinte, că voi vedea pe Dumnezeu!”
Pahomie și primii săi ucenicii în izvoarele pahomiene*

7. „Ochii părintelui nostru Pahomie și cei ai lui Teodor s-au deschis”. Pahomie și Teodor „văzători” 125
8. „Domnul șezând pe un tron înalt”. Vedeniile lui Pahomie și Teodor după *Viețile copte* 133
9. „Să nu vrei să-L vezi pe Hristos în chip sensibil”
O punere la punct a lui Evagrie 143
10. „Voința Domnului”. Finalitatea duhovnicească a „vedeniilor” 159
11. „Domnul slavei încununat cu spini”. Pahomie și Teodor văzători în tradiția pahomiană greacă . . . 167
12. „Povestește-ne una din vedeniile tale!”. „Vedeniile” lui Pahomie devin o problemă 179
13. „Mai spune în cărțile sale...”. Controversă în jurul „cărților lui Origen” 193
14. „Dorința după vedenii — o înșelare”. O evoluție remarcabilă 209

Partea a patra

*„Rugați-vă în Duh și Adevăr”
Răspunsul lui Evagrie dat antropomorfiștilor*

15. Lea și Rahela. Programul duhovnicesc al tratatului *Despre rugăciune* 219
16. „Filozofând pentru rugăciune”. Răspunsul „filozofului” Evagrie dat antropomorfiștilor 231
17. „Rugăciunea curată”. Scop ultim sau etapă? 249
18. „Bine-cinstitoarea cunoaștere a Treimii”. Mistică trinitară sau speculație monistă? 265
19. „Duhul Sfânt compătitorul”. „Spiritualitatea” evagriană 285

20. „Rugăciunea adevărată”. „Teologia rugăciunii” la Evagrie	299
21. „Văzând fața Tatălui Care este în ceruri”. Dimensiunea hristologică a controversii antropomorfită	317
22. „Fără nimic intermediar”. Răspunsul lui Evagrie „teologhisitorul” la aspirațiile antropomorfiștilor	333
23. „Dincolo de orice înțelegere”. Noțiunea de <i>gnōsis</i> la Evagrie	347

Partea a cincea
„Dreptul Antonie”

La izvoarele spiritualității evagriene

Introducere. Evagrie Ponticul: inovator sau interpret fidel al învățaturii Părinților deșertului? Locul lui Evagrie în tradiția monahală a secolului IV	369
24. „Învățat de Dumnezeu”. Antonie după Atanasie	383
25. „Pârğa anahoreților”. Antonie după Evagrie	405
26. „Primul locuitor al deșertului”. O mărturie a lui Rufin despre Antonie	429
27. „Fericitul Antonie”. Mărturia lui Ioan Cassian	437
28. „Antonie cel Mare”. Văzut de Palladios	451
29. „Antonie scrie fraților săi”. Antonie după Antonie	465
30. „Să ne închinăm Tatălui «cum trebuie»”. La izvoarele învățaturii evagriene despre rugăciunea „în Duh și Adevăr”	485
Epilog. Evagrie la școala „dreptului Antonie”	503

*

EVAGRIE PONTICUL, Despre rugăciune	521
ANTONIE CEL MARE, Epistole	551

*

Prescurtări și bibliografie	583
1. Scrierile lui Evagrie	583
2. Alte izvoare	587
3. Bibliografie selectivă	590